

БЛАГОСЛОВІННЯ КАЗКОЮ

Фестиваль педагогічної казки Василя Олександровича
Сухомлинського "Казкові фантазії"

Шкільний виховний захід

/Д. Т. Федоренко/

І. І Н Т Р О Д У К Ц І Я, АБО ЗАВІСА НАД ТАЄМНИЦЬМ.

Фестиваль, як громадське святкування, що супроводжується демонстрацією і проглядом якогось виду мистецтва, взагалі нелегко провести, тим паче, фестиваль педагогічної казки та ще й славетного автора - визначного педагога України Василя Олександровича Сухомлинського /1918 - 1970/. Успішності і результативності такого дійства повинна попередувати значна підготовча робота, а саме:

1. Розробка загального положення фестивалю, його назви, завдання для класів-паралелей /чи за групами класів/ із вказівкою термінів виконання, відповідальних за проведення такої підготовки, починаючи від варіантів назв перших тематичних оглядів.

2. Визначення безпосередніх виконавців по класах і конкретизація завдань першого туру; призначення журі фестивалю.

3. Складання режесури та первинні репетиції по класах; виготовлення оригінальної реклами і нетрадиційних запрошень.

4. Проведення першого туру /етапу/ фестивалю по класах; визначення переможців на загальношкільний фестиваль.

5. Проведення шкільного фестивалю педагогічної казки Василя Олександровича Сухомлинського, нагорода переможців.

Думається, було б доцільним фестивалі педагогічної казки по класах присвятити одній з книг творів цього жанру. Так "Куди пішли мурашки" /1981/, "Гаряча квітка" /1978/, "Казки школи під голубим небом" /1991/, "Чиста криниця" /1994/ та опубліковані по журналах і газетах під загальною назвою "Свіжий вітер казки" могли б стати девізом для проведення першого туру фестивалю відповідно в 1, 2, 3, 4, 5 класах /бо часто п'ятий клас настає враз після третього.../, одержати відповідну назву, здобути власну структуру тощо.

2. У В Е Р Т Ю Р А, АБО ЯК ТАЄМНИЧЕ СТАЄ УЗВИЧАЄМ.

За тиждень до початку фестивалю "Казкові фантазії" по рекри-
аціях і стінах коридору початкових класів з'являються портрет
В.О.Сухомлинського і кілька плакатів на стандартних листах ват-
манського паперу педагогічні казки-мініатюри з яскравими ілюстра-
ціями.

Наприклад, лист з казкою "Ніч та біла сорочка" крім тексту
має зображення малюка, який здивовано розглядає Зорі і Місяць.

Жив малесенький-малесенький хлопчик. Тільки недавно навчився
говорити. Мав малюк сніжно-білу сорочку. Якимось мама випрала її
та й повісила на дворі сушитись. Аж ось надійшла ніч. Хлоп"я й
каже мамі:

- Я піду заберу сорочку.

- Навіщо? - дивується мати.

- Ніч торкнеться білої сорочки... Вона почорніє... Шо я тоді
одягатиму...

А поруч - казки-мініатюри В.О.Сухомлинського, які колись
вперше опублікувала головна газета освітян, "Барвисте коромисло",
"Сорока - Білобока", "Глиняні пиріжки" та "Павучок - повзунець і
Мурашка" та ілюстрації до них.

БАРВИСТЕ КОРОМИСЛО

За ставком синя хмара. Через усю хмару - веселка. Грають,
виграють на ній жовта, зелена, синя, червона стьожки. Немов бар-
висте коромисло нац річкою повисло. Десь за лісом, на високій
горі, сидить могутній велетень Грім-Буревій. Це він тримає у ру-
ках дивне коромисло. Бере з відром воду із ставка, виливає в хма-
ру. Щоб із хмари ішов дощ.

СОРОКА-БІЛОВОКА

До старого кравця Ворона прилетіла сорока та й просить:

- Поший мені нове плаття. Та таке, щоб найкрасивіше було.

Узяв кравець Ворон великі ножиці, викроїв із сірого полотна
йй плаття.

- Ні, - каже сорока, - подай їде білого полотна. Хай будуть
мене білі боки.

Пошив кравець Ворон сіре плаття з білими боками. З того часу всі й кажуть на сороку білобока.

А вона куди летить, усе хвалиться своїм платтям.

ГЛИНЯНІ ПИРІЖИ

Гратася маленька Оксанка на подвір'ї. Захотілося їй напекти пиріжків. Замісила вона глину. Зліпила п'ять пиріжків – жовтих, пишних. Поставила на сонці. Гріє сонце, мов піч, припикає. Печуться пиріжки, рум'яніють. Ось і стеклися. Вийшов із хати кіт Мурко. Підійшов до пиріжків, понюхав і пішов. Ліг під гіллястою грушею і заснув.

ПАВУЧОК-ПОВЗУНЕЦЬ І МУРАШКА

На ставку живе Павучок-Повзунець. Він бігає по воді. Бо на ногах у нього маленькі човники. От він і не боїться, що втопиться.

Підбіг Павучок-Повзунець до берега. А назустріч йому біжить мурашка. Біжить та й дивується: як це ти, Павучку, по воді бігаєш? – Ходімо, я й тебе навчу, – каже Павучок.

Спробувала мурашка ступити на воду, та ледь не втонула. Ледве що врятувалась. І каже Павучкові-Повзункові:

– Більше не обдуриш мене.

/Див.: Рад. освіта, 1990. – 25.09. – № 77. – С. 4/.

Ці казки дуже маленькі за розміром, і їх дуже легко ілюструвати навіть початківцям.

Правда, це можуть бути й інші педагогічні казки В.О.Сухомлинського.

Але то можуть бути й педагогічні казки із добірки "Свіжий вітер казки" /Почат. школа, 1990. – № 9. – С. 65 – 72/, "З архіву В.О.Сухомлинського" /Почат. школа, 1988. – № 9. 10/. "Чотири аркуші золотого паперу" /Пам'ятки України, 1988. – № 1/, "Казки школи під голубим небом" /Казки, притчі, оповідання //Почат. школа, 1993. – № 10/ та будь-які інші.

З. КАЗКОВА СБІТКА, АБО ПОГЛЯД ЗА КУЛІСИ

Перший тур фестивалю педагогічної казки в наймолодших класах

за книгою В.О.Сухомлинського "Куди поспішали мурашки", як і театр починається з роздягальні, мусить відкриватися... рекламою.

Добре продумана, яскраво виготовлена і своєчасно повідомлена реклама - рушій успіху.

РЕКЛАМНЕ ОГолоДЕННЯ:

"Першокласнику й десятикласнику, зупинись, не поспішай, це оголошення прочитай:

В п'ятницю п'ятнадцятого числа п'ятого місяця /відчуваєш, уже є щось магічне, казкове: таємниче.../ о п'ятнадцятій годині в актовому залі перший тур шкільного фестивалю педагогічної казки "Казкові фантазії!"

Звітують першокласники.

В програмі:

Казки великого чарівника Василя Олександровича Сухомлинського з його книги "Куди поспішали мурашки" у виконанні театру юного актора "Барвінок", фольклорно-етнографічного ансамблю "Посмілка", солістів, читців, музикантів...

Не запізнуйтеся!

Запрошуються учні і їх батьки, учителі і вихователі, усі бажаючі".

Таке рекламне /можливі редакторські правки/ оголошення кілька разів передається по шкільному радіо і телебаченню /якщо вони ще збереглися і діють/.

4. І Н Т Е Р М Е Ц Ц О , АБО ТВОРЦІ ДИВА ДИВНОГО

На сцені - великий портрет Казкаря, Учителя, Вченого В.О.Сухомлинського. Поруч нього вислів "Казки - це ні з чим незрівняний світ дитинства не тільки в минулому людства, але і в наш час - в епоху електроніки, атомної енергії й космічних польотів".

В.О.Сухомлинський.

На авансцену, перед завісою виходить ведучий:

- Ви всі добре знаєте, що казка - здебільшого прозовий як правило, народно-поетичний /фольклорний/ твір про вигадані особи і події, в яких наявні фантастичні чи чарівні сили.

Кирило Кожум'яка, Пан Коцький, Іван Побиван та інші герої українських народних казок відомі всім. А є такі казки, що написані письменниками. Відомого "Лиса Микиту" створив Іван Франко,

а Леся Українка написала славетну казку "Біда навчить", Іван Нехода став хрещеним батьком казки "Зайчик та ялинка" і таких ой як багато!

Немало учителів писали педагогічні казки, але серед всіх найкращі казки створив учитель, потім директор Павлівської СШ, що на Кіровоградщині Василь Олександрович Сухомлинський! Саме його чарівним казкам присвячуємо наш фестиваль!..

На сцені - коло двічаток і хлопчиків - учнів першого класу. Поруч - Казкар, роль якого виконує хтось з учителів-чоловіків, або один з батьків учнів-першокласників.

- Послухайте, любі дітки, казочку з книги "Куди поспішали мурашки", яка називається промовисто: "Кому ж іти за дровами".

Уже після його розповіді слово просить першокласниця:

- А дозвольте я розкажу казочку, яка зветься "Два метелики", - це сказана Ганнуся, яка дуже любить книжки і особливо казки.

Лишень Ганнуся закінчила розповідати цю глибокомудру казочку-мнітатору про хвальків і кепське діло вихвалитися, як голосно залунала українська народна пісня "Журба" /"Стоїть гора високая"/, з'являється учениця Наталочка і починає на фоні пісні читати казку В.О.Сухомлинського "Флейта і Вітер" /виразне, художнє читання у супроводі музичного твору мелодраматичного характеру, що і зветься мелодекламацією/.

На авансцену ступають два хлопчики. Один, Юрась, читає прямо з книги "Куди поспішали мурашки" казку В.О.Сухомлинського "Ласкавий Вітер і холодний Вітряк", та Ігорьок, який розповідає /зрідка зазираючи до книжки/ казочку Василя Олександровича "Весняний Вітер".

ВЕДУЧИЙ: - А тепер трішечки пограємо у кмітливих, уважних і зосереджених. Мій помічник Дмитрик прочитає рядочок з казочки В.О.Сухомлинського. Хто враз пригадає, з якої то казки, підводить руку. Переможе той, хто більше всіх відповідь влучно.

- Дмитрику, починай!

ПОМІЧНИК ЧИТАЄ:

1. "Ідіть, сини", - прошепотіла Мати й заплакала від радості.
/Мати з казки "Кому ж іти за дровами"/.
2. "На дереві сиділа білочка. Вона їла горіх. Смачний, бо аж очі заплющила".

/Білочка з казки "Куди поспішали мурашки"

3. "Спасибі, любий Місяцю, тепер твої промені теплі-теплі".
/Зайчик з казки "Зайчик і Місяць"/.
4. "Я прилетів з далекого краю, від теплого моря. Весна йде полями - завітчалась квітами, красуня..."
/Весняний Вітер з одноіменної казки/.
5. "Я затрьоби можу вирвати дуба з корінням, скинути дах із хатини. Чому ж флейта не підкоряється мені - не грає?"
/Вітер з казки "Флейта і Вітер"/.
6. "Ніч торкнеться білої сорочки... Вона почорніє..."
/Малесенький хлопчик з казки "Ніч та біла сорочка"/.
7. "Ой, лети, Бджілко, додому, бо негода наближається. Буде великий дощ".
/Піпалка з казки "Піпалка і Бджілка"/.

Ведучий /Після відзначення перемоги змагання/:

- Пропонується невеличкий спектакль класного лялькового театру "Барвінок" із Інценізацією казок В.О.Сухомлинського "Велике й Мале" /дія перша/ та "Камінь" /дія друга/.

На авансцену перед ляльковим театром з'являється Михайлик, який розповідає /читає/ казку В.О.Сухомлинського "Дуб під вікном".

Виступ класного фольклорно-етнографічного ансамблю "Посмішка", що виконує жартівливий танок "Помічник", українські дитячі народні пісні "Та внадився журавель" та "Бігло, бігло козенятко", Інтервали між якими заповнюються педагогічними казками В.О.Сухомлинського "Щоб метелик не наколовся", "Як здивувався Мурко", "А хто ж вам казку розповідає, бабусю?" та Ін.

На сцені з'являються усі учасники першого туру фестивалю педагогічної казки першокласників "Казкова фантазія" і всі разом виконують заключну пісню про казки В.О.Сухомлинського:

Світ дитини осяває
Мудрість чарівних книжок.
Хто з школяриків не знає
Сухомлинського казок?

Для дитини, тата й мами
Вони - мудрість на життя...
Сухомлинський із казками
Діток вводить в майбуття.

/Записана від учнів Марганецької
СШ № 2, друкується вперше/.

5. А П О Ф Е О З , АБО НАМІСТИНКИ ЦІКАВИНСК.

Про педагогічні казки В.О.Сухомлинського писали Г.К.Настасьєв /"Казка безмежної любові до дітей" //Почат. школа, 1980. - № 9; "Чарівна паличка Казкаря //Рад. освіта, 1980. - 28.09. - № 78/; В.Ф.Святовець /Василь Сухомлинський. Гаряча квітка //Почат. школа, 1980. - № 2/; Л.П.Петрук "Народні традиції в досвіді В.О.Сухомлинського //Почат. школа, 1995. - № 9/; В.П.Барабаш, О.П.Бамбуркін. Народна дидактика у системі виховання В.О.Сухомлинського //Почат. школа, 1994. - № 9-10/ та багатьох, багатьох інших.

Але найбільш повно, ґрунтовно і всеоб'ємлюче казкова творчість Василя Олександровича Сухомлинського представлена в працях його доньки, академіка АПН НАН України Ольки Василівни Сухомлинської /Свіжий вітер казки //Почат. школа, 1990. - № 9; під тою ж назвою //Рад. освіта, 1990. - 25.09. - № 77 та ін./.

Ви знаєте, як пишеться педагогічна казка?

Василь Олександрович Сухомлинський у бесіді з марійськими учителями навів одну з можливих схем творення дивної казки доброти:

"Йдемо до парку, там ми бачимо великі дерева акації; з гілки на гілку стрибають хрущі. І ось я кажу учням:

- Діти, уявіть собі, що жук ходить, ось він летить, аж ось здорова довга колючка якась, от він і налетів на колючку, наколовся, поранився і поранений упав на землю. Його побачили товариші, інші жуки, і враз кинулися до нього.

- Ну а далі, що, діти?

І от розвивається фантазія дітей, вони говорять:

- Одразу перев'язали йому рану, а потім приїхала автомашинка санітарна, повезли його до лікарні, там зробили йому добру перев'язку, зробили переливання крові...

Отак і складається казка.

... Маленькі жучки, його синочки, прийшли до ліжка батечка...

Треба дати такий поштовх, отак одухотворити, націхати, спонукати дитину, і вона буде складати інші казки..."

/В. О. С у х о м л и н с ь к и й Педагогічний світ казки: Бесіда з марійськими учителями. - Магнітний запис 1967 р./.

... А по інших класах пройдуть перші тури фестивалю "Казкові фантазії" за іншими книжками казок Василя Сухомлинського, і будуть переказані, прочитані, названі, проілюстровані, перекладені для виконання в ляльковому театрі, чи у не менш дивному театрі тіней, та виконання у фольклорно-етнографічному ансамблі із багатьох збірок /"Українські літературні казки". - К., 1992. - 225-226; "Веселка". - К., 1989. - С. 56, 65, 128, 318, 319; "Пролісок". - К., 1981. - С. 95, 165; "Струмочок". - К., 1980. - С. 145, 221 та великого ряду інших/.

І ще будуть спалахувати зорі душ наймолодших, і горітимуть серця, і мудрість Великого Казкаря осяватиме становлення національно свідомої особистості українця.

Якось запитали одного досвідченого учителя початкових класів, що б він запропонував суспільству, аби збудити виправлення становища з вихованням підростаючого покоління, і він відповів:

- На звороті свідомства про народження дитини я звелів би надрукувати одну з педагогічних казок В.О.Сухомлинського, і не обов'язково вельми патріотичну, а звичайну, яка із великого букету людських почуттів формує одне єдине - людяність, як наприклад в казці:

СЬОМА ДОЧКА

Було у матері сім дочок. Ось поїхала одного разу мати в гості до сина, а син жив далеко-далеко. Повернулася додому аж через місяць. Коли мати увійшла до хати, дочка одна за одною почалиговорити, як вони скучили за матір'ю.

- Я скучила за тобою, немов маківка за сонячним променем, - сказала перша дочка.

- Я ждала тебе як суха земля жде краплину води, - промовляла друга дочка.

- Я плакала за тобою, як маленьке пташеня в'яче за пташкою, сказала третя.

- Мені тяжко було без тебе, як бджолі без квітки, - щебетала четверта.

- Ти снилася мені, як троянді сниться краплина роси, - мовила п'ята.

- Я виглядала тебе, як вишневий садок виглядає соловейка, - сказала шоста.

А сьома дочка нічого не сказала. Вона зняла з ніг матері взуття й принесла їй воли в мисці помити ноги.

А як там у Святому Письмі сказано? "Нануй батька свого і матір свою"...